

Vaimne kultuuripärand

Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse
ja Kultuuri
Organisatsioon

Vaimne
kultuuri-
pärand

Vaimse kultuuripärandi

Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse
ja Kultuuri
Organisatsioon

UNESCO

ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon (UNESCO) asutati 16. novembril 1945. See ÜRO eriorganisatsioon edendab rahvusvahelist koostööd hariduse, teaduse, kultuuri ja kommunikatsiooni valdkonnas. UNESCO on ideede laboratoorium ja liikmesriikide koostöökoda rahvusvaheliste normdokumentide koostamiseks. Samuti teabevõrgustik, mis aitab liikmesriikidel arendada institutsioonilist võimekust ning kasvatada inimeste teadmisi ja oskusi. Oma strateegias ja tegevustes lähtub UNESCO ÜRO aastatuhande arengueesmärkidest. Eriti olulised on UNESCO jaoks järgmised eesmärgid: vähendada aastaks 2015 poole võrra nende inimeste arvu, kes elavad arengumaades äärmises vaesuses; saavutada üleilmselt alghariduse kättesaadavus; tagada, et tüdrukutel oleks aastaks 2015 poistega võrdväärsed kooliskäimise võimalused; aidata riikidel rakendada kestliku arengu strateegiaid, et loodusressursside kiire vähenemine peatuks 2015. aastaks.

UNESCO kultuurisektori tegevused on kooskõlas UNESCO peamiste ülesannetega – nõustamine, suutlikkuse suurendamine, normdokumentide koostamine, rahvusvahelise koostöö edendamine ja toimimine teabevõrgustikuna. Olulisteks valdkondadeks kultuurisektori töös on pärandi eri vormide kaitse, kultuuripoliitika tõhustamine ja kestliku loomemajanduse arendamine liikmesriikides. Sektori tegevusprogramm rõhutab kultuurilise mitmekesisuse rolli rahva ja ühiskonna kestlikus arengus. Kultuuripärandit tuleb kaitsta kogu selle spektris, mille alla mahub nii esemeline kultuur kui ka elav vaimne kultuuripärand.

Foto © T. Fernandez

kaitse konventsiooni rakendamine

📍 *Amazonase vihmametsade saparo rahva pärimus on tihedalt seotud loodusega.*

📍 *Aimara mees mängib Boliivia rahvapilli charango't.*

UNESCO peakonverentsi 32. istungil 2003. aastal võeti vastu vaimse kultuuripärandi kaitse konventsioon, mis on organisatsiooni pikaajalise töö tulemus. UNESCO asutamisest saadik on koostatud mitmeid raporteid ja peetud arvukaid konverentse, et uurida ja tunnustada kultuuriidentiteetide mitmekesisust maailmas. UNESCO kultuurikonventsioonide seas on 2003. aastal vastu võetud konventsioon üks peamisi dokumente, mis toetab ja edendab kultuurilist kirevust.

Eesmärgid ja mõisted

2003. aasta konventsioon on esimene õiguslikult siduv mitmepoolne leping vaimse kultuuripärandi kaitseks. See toetub olemasolevatele rahvusvahelistele normdokumentidele, soovitusetele ja resolutsioonidele kultuuri- ja looduspärandi valdkonnas ning tugevdab neid. Konventsioon on raamistik tegevus- ja põhimõtete väljatöötamiseks, mis peegeldavad nüüdisaegseid rahvusvaheliselt tunnustatud arusaamu kultuurilise mitmekesisuse ja vaimse kultuuripärandi kaitsmisest.

Konventsioonil on neli peamist eesmärki:

- **kaitsta** vaimset kultuuripärandit;
- **tagada** austus asjaomaste kogukondade, rühmade ja üksikisikute vaimse kultuuripärandi vastu;
- **kasvatada** kohalikul, riigi ja rahvusvahelisel tasandil teadlikkust vaimse kultuuripärandi ja selle väärtustamise tagamise olulisusest;
- **pakkuda** rahvusvahelist koostööd ja abi.

Konventsioonis mõistetakse vaimse kultuuripärandi all tavaliselt, esitus- ja väljendusvorme, teadmisi, oskusi ja nendega seotud tööriistu, esemeid, artefakte ja kultuuriruumi, mida kogukonnad, rühmad ja mõnel juhul üksikisikud tunnustavad oma kultuuripärandi osana. Vaimne kultuuripärand väljendub muu hulgas järgmistes valdkondades:

- **suulised traditsioonid ja väljendusvormid, kaasa arvatud keel kui vaimse kultuuripärandi edasiandmise vahend;**
- **esituskunstid;**
- **kogukondlik tegevus, rituaalid ja pidulikud sündmused;**
- **looduse ja ilmaruumiga seotud teadmised ja tavad;**
- **traditsioonilised käsitööoskused.**

Vaimset kultuuripärandit, mida antakse edasi põlvkonnalt põlvkonnale, loovad kogukonnad pidevalt uuesti, mõjutatuna oma keskkonnast, loodusest ja ajaloo. Vaimne kultuuripärand annab neile identiteedi ja järjepidevuse tunde.

Konventsioon ei määratle kogukonna mõistet, sest kogukondi ei saa rangelt piiritleda ega siduda kindla geograafilise piirkonnaga. Kogukonnad erinevad nii suuruselt kui ka olemuselt. Ühiskonnas moodustavad kogukondi nii vähemused ja subkultuurid kui ka põhirahvuse esindajad. Üks inimene võib korraga kuuluda mitmesse kogukonda, samuti lahkuda ühest ja siduda end teise kogukonnaga. Konventsiooni kohaselt on vaimse pärandi määratlemise ja kaitsmise juures kõige olulisem roll kogukondadel, kelle pärandiga on tegemist. See on nende elu loomulik osa, mida hoitakse ja antakse edasi. Seetõttu ei tohiks üksi nende elava pärandiga seotud tegevus toimuda ilma kogukonna nõusoleku ja osaluseta.

Konventsiooni eesmärk on vaimse kultuuripärandi kaitsmine, et kogukondades elaksid edasi need teadmised, oskused, kombed ja tavad, mis on kogukonna liikmetele olulised ja vajalikud. Kaitse all mõistetakse konventsioonis meetmeid, „mis on ette nähtud vaimse kultuuripärandi elujõulisuse tagamiseks, sealhulgas sellise pärandi eri aspektide määratlemiseks, dokumenteerimiseks, uurimiseks, säilitamiseks, kaitseks, edendamiseks, esiletõstmiseks, edasiandmiseks (eelkõige ametliku ja vabahariduse kaudu) ning elavdamiseks“

Konventsioon keskendub vaimse kultuuripärandi ilmingutele, mida kogukonnad ise oluliseks peavad ja mis ühendavad kogukonna liikmeid omavahel ja eelkäijatega. Kõik elava pärandi ilmingud on ühtmoodi olulised ja ka konventsioon ei loo mingeid hierarhiaid. Siiski arvestatakse ainult sellist vaimset kultuuripärandit, mis on kooskõlas rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate dokumentidega ning suhtub austusega teistesse kogukondadesse ja nende pärandisse. Konventsioon rõhutab ka, et vaimsel kultuuripärandil on oluline roll sotsiaalse sidususe tugevdaja ning kestliku arengu ja kultuuridevahelise mõistmise soodustajana.

Konventsiooni seosed muude rahvusvaheliste dokumentidega määrab selle artikkel 3, mis sedastab, et ühtegi konventsiooni sätet ei tohiks tõlgendada nii, et see

- a) muudab 1972. aastal vastu võetud maailma kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsiooniga hõlmatud maailmapärandi paiga staatust või vähendab selle kaitstuse astet, kui selle paigaga on vahetult seotud vaimse kultuuripärandi ilming, või
- b) mõjutab konventsiooniosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad intellektuaalse omandi õigusi käsitlevast rahvusvahelisest dokumendist, mille osalised nad on.

Konventsiooni organid

Konventsiooniosaliste üldkogu on konventsiooni kõrgeim volitatud organ. Üldkogu koguneb korralisele istungjärgule üks kord kahe aasta jooksul. Üldkogu võib kokku tulla erakorralisele istungjärgule oma otsuse alusel või valitsustevahelise vaimse kultuuripärandi kaitse komitee või vähemalt ühe kolmandiku konventsiooniosaliste taotlusel. Üldkogu võtab vastu strateegilised otsused konventsiooni rakendamise kohta ning valib valitsustevahelise vaimse kultuuripärandi kaitse komitee 24 liiget. Iga kahe aasta järel vahetab üldkogu pooled komitee liikmesriikidest välja. Komitee liikmesriikide valimisel järgitakse tasakaalustatud geograafilise esindatuse põhimõtet. Ühele regioonile eraldatav kohtade arv komitees sõltub konventsiooni ratifitseerinud liikmesriikide arvust selles regioonis.

Komitee korralised istungid toimuvad kord aastas, kuid komitee võib kokku tulla ka erakorralisele istungile kahe kolmandiku liikmesriikide taotlusel. Komitee põhiülesanded on:

- **edendada konventsiooni** seatud sihtide saavutamist, vahendada häid kogemusi ja anda soovitusi vaimse kultuuripärandi kaitsemeetmete kohta;

➤ *Makishi maskeraad Sambias.*

➤ *Kiigele, kiigele...*

- **kasutada** vaimse kultuuripärandi fondi vahendeid kooskõlas üldkogu juhiste ja kaheks aastaks kinnitatud eelarveprojektiga;
- **koostada** konventsiooniosaliste ettepanekute alusel vaimse pärandi nimekirjad vastavalt konventsiooni artiklitele 16 ja 17;
- **valida** konventsiooniosaliste esitatud ettepanekute alusel välja programmid, projektid ja tegevused, mis kajastavad kõige paremini konventsiooni põhimõtteid ja eesmärgi (artikkel 18);
- **teha** üldkogule ettepanek akrediteerida pädevaks tunnustatud vabaihendused komitee nõustajaks.

Samuti sätestab konventsioon, et komiteed ja üldkogu abistab UNESCO sekretariaat, kes valmistab ette kohtumiste dokumendid ning tagab nende otsuste rakendamise.

Rakendusjuhised

Konventsiooni artikli 7 kohaselt tuleb komiteel ette valmistada ja esitada üldkogule kinnitamiseks juhised konventsiooni rakendamiseks. Esimesed juhised võeti vastu 2008. aasta juunis, kuid nende täiendamine ja parandamine jätkub ka edaspidi.

Muu hulgas selgitavad rakendusjuhised, kuidas taotleda vaimse kultuuripärandi ilmingute kandmist konventsiooniga loodud nimekirjadesse või rahvusvahelist rahalist abi, kuidas vabaihendused saavad nõustada komiteed ja kogukonnad osaleda konventsiooni rakendamises.

Foto © UNESCO Sambia Rahvuslik Komisjon

Foto © Marr Aardam

Foto © UNESCO / Anaïth Minasyan

🔗 Puuristide valmistamine
Leedus.

Nimekirjad ja programmid, mis kõige paremini kajastavad konventsiooni põhimõtteid ja eesmärke

Konventsiooni artikli 17 kohaselt koostatakse kiireloomulist kaitset vajava vaimse kultuuripärandi nimekiri, et hääbumisohus olevat kultuuripärandit hoida. Teise nimekirja, inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja eesmärk on tagada vaimse kultuuripärandi parem nähtavus ja teadlikkus pärandi olulisusest (artikkel 16).

Ainult konventsiooniosalised saavad teha ettepanekuid kultuuriilmingute kandmiseks kirjeldatud nimekirjadesse. Asjakohane kord ja kriteeriumid on kirjas rakendusjuhiste esimeses peatükis.

Konventsiooni artikkel 18 käsitleb kõige paremini konventsiooni põhimõtteid ja eesmärke kajastavaid programme, projekte ja tegevusi vaimse kultuuripärandi kaitseks. Konventsiooniosaliste ettepanekute alusel koostab komitee heade kaitsemeetmete näidete registri.

Ettepanekute koostamiseks saavad riigid taotleda ka rahvusvahelist abi.

Kõik vormid ja muu vajalik info taotluste esitamise kohta on koondatud veebilehele

www.unesco.org/culture/ich/en/forms/.

Rahvusvaheline abi

Seatud sihtide saavutamiseks on konventsiooniga loodud rahvusvahelise koostöö ja abi mehhanismid, millest kõige olulisem on vaimse kultuuripärandi fond. Rakendusjuhiste esimese peatüki kohaselt toetatakse fondist eeskätt kiireloomulist kaitset vajava vaimse kultuuripärandi nimekirja kantud kultuuriilmingute kaitsmist ja riiklike nimistute koostamist. Fond eraldab ka kriisiabi ning toetab kogukonna esindajate ning vaimse kultuuripärandi ekspertide osalemist komitee istungitel.

Kõik vormid ja nõuded rahvusvahelise toetuse taotlemiseks leiab aadressilt

www.unesco.org/culture/ich/en/forms/

Kiireloomulist kaitset vajava vaimse kultuuripärandi nimekirja kandmise kriteeriumid

1. Tegu on vaimse kultuuripärandiga konventsiooni artikli 2 tähenduses.
2. a) Vaimse kultuuripärandi element vajab kiireloomulist kaitset, kuna selle elujõulisus on ohus hoolimata kogukonna, rühma, mõnel juhul üksikisikute ja konventsiooniosalis(t)e jõupingutustest, või
b) vaimse kultuuripärandi element vajab äärmiselt kiireloomulist kaitset, kuna see on hääbumisohus ja võib kohese sekkumiseta kaduda.
3. Välja on töötatud kaitsemeetmed, mis võivad aidata kogukonnal, rühmal ja mõnel juhul üksikisikutel hoida kõnealust kultuuriilmingut elus ja jätkata selle edasiandmist.
4. Nimekirja kandmise taotlus on koostatud asjassepuutuva kogukonna, rühma ja mõnel juhul üksikisikute võimalikult laialatuslikul osalusel ning nende eelneval vabatahtlikul ja informeeritud nõusolekul.
5. Kõnealune kultuuriilming kuulub taotluse esitanud konventsiooniosaliste territooriumil leiduva vaimse kultuuripärandi nimistusse, mis on kooskõlas konventsiooni artiklitega 11 ja 12.
6. Äärmiselt kiireloomulistel juhtudel on kõnealuse kultuuriilmingu nimekirja kandmise üle konsulteeritud asjassepuutuvate konventsiooniosalistega, nagu näeb ette konventsiooni artikli 17 lõige 3.

Peale selle, et konventsiooniosalised teevad kohustuslikke sissemaksid fondi, on oodatud ka vabatahtlikud sissemaksed, mis tõhustavad konventsiooni rakendamist. Mitmest allikast

pärinevad eelarvvälised toetused suurendavad UNESCO võimalusi luua ja ellu viia uusi tegevusi ning programme, samuti tugevdada ja laiendada olemasolevaid.

☺ *Kuninglik esiisadele pühendatud rituaal Jongmyo pühamus Korea Vabariigis.*

☺ *Mongolite pikk rahvalaul urtiin duu.*

Esindusnimekirja kandmise kriteeriumid:

1. Tegu on vaimse kultuuripärandiga konventsiooni artikli 2 tähenduses.
2. Vaimse kultuuripärandi elemendi kandmine esindusnimekirja tagab vaimse kultuuripärandi parema nähtavuse ja teadlikkuse selle olulisusest ning soodustab kultuurilist mitmekesisust austavat dialoogi, peegeldades maailma kultuurilist kirevust ja inimese loovust.
3. Välja on töötatud kaitsemeetmed, mis võivad kõnealust kultuuriilmingut kaitsta ja toetada.
4. Nimekirja kandmise taotlus on koostatud asjassepuutuva kogukonna, rühma ja mõnel juhul üksikisikute võimalikult laiaulatuslikul osalusel ning nende eelneval vabatahtlikul ja informeeritud nõusolekul.
5. Kultuuriilming kuulub taotluse esitanud konventsiooniosaliste territooriumil leiduva vaimse kultuuripärandi nimistusse, mis on kooskõlas konventsiooni artiklitega 11 ja 12.

Foto © Korea Vabariigi Kultuurivarauste Amet

Foto © Nicaragua Vabariigi Kultuuriministruut

Foto © Francois-Xavier Freiland / UNESCO

Kaitsemeetmete registrisse (artikkel 18) kandmise kriteeriumid:

1. Kõnealune programm, projekt või tegevus hõlmab vaimse kultuuripärandi kaitsmist konventsiooni artikli 2 lõike 3 tähenduses.
2. Programm, projekt või tegevus edendab koostööd vaimse kultuuripärandi kaitsmisel allpiirkondlikul, piirkondlikul ja/või rahvusvahelisel tasandil.
3. Programm, projekt või tegevus lähtub konventsiooni põhimõtetest ja eesmärkidest.
4. Programm, projekt või tegevus on tulemuslikult toetanud vaimse kultuuripärandi elujõulisust.
5. Programm, projekt või tegevus toimub või toimus asjassepuutuvate kogukondade, rühmade ja üksikisikute osavõtul ning nende eelneval vabatahtlikul ja informeeritud nõusolekul.
6. Programmi, projekti või tegevust saab kasutada eeskujuna elava pärandi kaitsmisel allpiirkondlikul, piirkondlikul või rahvusvahelisel tasandil.
7. Taotluse esitanud riik, programmi, projekti või tegevuse elluviimisega seotud asutused ning asjassepuutuv kogukond on valmis koostööks oma tegevuse laiendamiseks, kui kõnealune programm, projekt või tegevus kantakse registrisse.
8. Programmil, projektil või tegevusel on mõõdetavaid tulemusi.
9. Programmi, projekti või tegevust saab kohaldada ka arengumaades, arvestades nende erivajadusi.

🔗 Etendatakse Nicaragua satiirilist draamat „El Güegüense“.

🔗 Malawi tumbuka rahva ravitants vimbuza.

UNESCO on sõlminud kokkulepped fondi tegevuse vabatahtlikuks toetamiseks Euroopa Komisjoni ja mitmete liikmesriikidega, nagu Jaapan, Norra, Hispaania, Itaalia, Belgia, Korea Vabariik ja Araabia Ühendemiraadid. Sellised toetused on maailma vaimse kultuuripärandi kaitsmisele tublisti kaasa aidanud. Ka Eesti tegi 2011. aastal fondi vabatahtliku sissemaks, mille suuruseks oli 15 000 USA dollarit.

Konventsiooni rakendamises osalemine

Rakendusjuhiste kolmas peatükk keskendub ühelt poolt kogukondade, rühmade ja mõnel juhul üksikisikute, teiselt poolt ekspertide, pädevuskeskuste ning uurimisasutuste rollile konventsiooni rakendamises. See peatükk sisaldab ka juhiseid vabaühenduste osalemise kohta.

Konventsioon räägib kogukondadest neid täpsemalt määratlemata. Kogukonnad ei pruugi olla seotud ka kindla geograafilise piirkonnaga. Vaid selline avatud lähenemine on kooskõlas konventsiooni põhimõtetega. Kogukondade keskne roll konventsiooni rakendamises saab selgeks juba vaimse kultuuripärandi määratluses (artikli 2 lõige 1). Konventsiooni artiklite 11, 13 ja 15 kohaselt peavad konventsiooniosalised muu hulgas töötama selle nimel, et tagada oma territooriumil leiduva vaimse kultuuripärandi kaitse ning teha kindlaks kaitset vajavad kultuuriilmingud koos kogukondade ja asjaomaste vabaühendustega. Iga riik peab tagama kogukondade võimalikult laiaulatusliku osaluse kõikides tegevustes, mis on seotud nende elava pärandiga.

Rakendusjuhised rõhutavad veelgi kogukondade ja rühmade rolli. Näiteks saab kandeid konventsioonis ette nähtud nimekirjadesse või edukate kaitsemeetmete registrisse teha vaid asjassepuutuva kogukonna eelneval vabatahtlikul ja informeeritud nõusolekul. Nende osalus on kohustuslik nii rahvusvahelise rahalise abi taotluse ettevalmistamises kui ka toetust saanud plaanide elluviimisel. Kui kogukonna pärandiga seotud programm, projekt või tegevus kantakse heade kaitsemeetmete registrisse, peavad kogukonna liikmed olema valmis tegema koostööd selle laiemaks tutvustamiseks. Muu hulgas soovitavad rakendusjuhisel konventsiooniosalistel luua nõuandva kogu või koordineerimisüsteemi, mis hõlmustaks nii kogukondade kui ka ekspertide, pädevuskeskuste ja uurimisasutuste osalemist vaimse kultuuripärandi määratlemisel; nimistute

koostamisel; vaimse pärandi kaitseprogrammide, -projektide ja -tegevuste väljatöötamisel ning taotluse ettevalmistamisel, kui mõnda kultuuriilmingut soovitakse kanda rahvusvahelisse vaimse kultuuripärandi nimekirja.

Komiteed nõustavaks organiks võivad saada vaimse kultuuripärandi valdkonnas tegutsevad pädevad, piisava kogemusega ja institutsionaalselt võimekad vabaühendused, kelle eesmärgid on kooskõlas konventsiooni põhimõtetega. Akrediteeritud vabaühendused võivad tegeleda näiteks kiireloomulist kaitset vajava vaimse kultuuripärandi nimekirja kandmiseks esitatud taotluste hindamise, rahvusvahelise abi taotluste analüüsi või artiklis 18 mainitud programmide, projektide ja tegevuste hindamisega. Vabaühenduste akrediteerimise kriteeriumid ja kord on kirjas rakendusjuhiste kolmandas peatükis.

📍 *Malaisia teatrikunst mak yong.*

📍 Kõrgõzstani jutuvestjad ja laulikud akõnnid.

🐟 Soolatud kala kuivatamist nimetatakse vinnutamiseks.

Foto © Kristiina Porila

Aruandlus

Konventsiooniosalised peavad andma komiteele perioodiliselt aru õiguslike, halduslike ja teiste konventsiooni rakendamiseks tarvitusele võetud abinõude kohta (artikkel 29). Samuti sisaldavad aruanded teavet vaimse kultuuripärandi nimistute koostamise ja uuendamise kohta. Rakendusjuhiste viienda peatüki kohaselt esitavad riigid aruande igal kuuendal aastal pärast konventsiooniga ühinemist. Need aruanded sisaldavad ka teavet riigi territooriumil leiduvate nende vaimse kultuuripärandi elementide olukorrast, mis on kantud esindusnimekirja. Lisaks esitab iga riik komiteele aruande kõigi vaimse kultuuripärandi ilmingute kohta, mis on kantud kiireloomulist kaitset vajava vaimse kultuuripärandi nimekirja. Need aruanded tuleks üldjuhul esitada iga

neljanda aasta 15. detsembriks pärast elemendi nimekirja kandmist.

Nähtavus

Lisaks ettevõtmistele riigi tasandil, mille eesmärgiks on suurendada teadlikkust vaimse kultuuripärandi tähtsusest, on ka komitee astunud mitmeid samme oma tegevuse laiemaks tutvustamiseks maailmas. Näiteks otsustas komitee kasutusele võtta logo, mis suurendab konventsiooni nähtavust ja aitab kasvatada teadlikkust vaimse kultuuripärandi tähtsusest. Logo valiti välja 2008. aasta juunis peetud üldkogul. Sekretariaat haldab veebilehte (www.unesco.org/culture/ich), kuhu koondatakse kõik komitee ja üldkogu korraliste kohtumiste dokumendid ja otsused ning ka muud teavet vaimse pärandi kohta.

Konventsiooniga ühinemine

Konventsiooni sätted kehtivad vaid konventsiooniosaliste territooriumil. Teisõnu, nende UNESCO liikmesriikide territooriumil, kes on oma ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja UNESCO peadirektorile hoiule andnud ja kelle suhtes konventsioon on jõustunud.

Rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni artikli 2 lõike 1 punkti b kohaselt on ratifitseerimine „rahvusvaheline akt, millega riik väljendab rahvusvahelisel tasandil oma nõusolekut lepingu siduvuse kohta.“ Heakskiitmisel ja ühinemisel on ratifitseerimisega samad õiguslikud tagajärjed. Konventsioon jõustub konventsiooniosaliste suhtes pärast kolme kuu möödumist nende ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja hoiuleandmisest. Konventsiooniosaliste nimekirjaga saab tutvuda veebilehel www.unesco.org/culture/ich/

Konventsioon on leebelt sõnastatud dokument, mis ei tee palju ettekirjutusi. Enamik artikleid jätab konventsiooniosalistele vabaduse valida enda jaoks sobiv viis selle dokumendi rakendamiseks. Kuid konventsiooniosalised on siiski kohustatud võtma kasutusele abinõud riigi ja rahvusvahelisel tasandil, et toetada ja edendada koostööd vaimse kultuuripärandi kaitsmisel. Konventsioonis ja selle rakendusjuhistes sisalduvate kohustuste lühikokkuvõte on järgmine:

- Konventsiooniosalised on kohustatud töötama selle nimel, et tagada oma territooriumil leiduva vaimse kultuuripärandi kaitse ning teha koos kogukondade ja asjaomaste

vabaühendustega kindlaks kaitset vajavad kultuuriilmingud. Riik loob kohalikest oludest lähtudes ühe või mitu oma territooriumil leiduva vaimse kultuuripärandi nimistut. Nimistuid ajakohastatakse korrapäraselt ja neist peaks saama lähtepunkt edasisteks tegevusteks. Ehkki artiklid 11 ja 12 teevad rohkem ettekirjutusi kui konventsiooni teised artiklid, jäävad riikidele siiski vabad käed luua nimistu(d) neile sobival viisil ja kujul. Nimistud ei pea olema koostatud enne konventsiooni ratifitseerimist. Vastupidi, nimistute täiendamine ja ajakohastamine on pidev protsess, mille eesmärgiks on aidata kaasa vaimse kultuuripärandi püsimisele elavas kasutuses.

- Artiklites 13, 14 ja 15 pakutakse välja võimalusi vaimse kultuuripärandi kaitsmiseks ja teadlikkuse suurendamiseks, mida konventsiooniga ühinenud riigid peaksid kasutama. Seejuures on oluline, et kogukonnad osalesid võimalikult palju kõikides nende elava pärandiga seotud ettevõtmistes.

- Konventsiooniosalised peavad tegema regulaarselt sissemakseid konventsiooni artikliga 25 loodud fondi. Üldjuhul tehakse sissemakse vähemalt iga kahe aasta järel ja selle suurus moodustab ühe protsendi riigi rahalisest toetusest UNESCO põhieelarvesse.

Konventsiooniosaline, kes on esitanud artikli 26 lõikes 2 osutatud avalduse, maksab vähemalt iga kahe aasta järel summa, mille suurus on võimalikult lähedal ühele protsendile tema rahalisest toetusest UNESCO põhieelarvesse.

- Konventsiooniosalised peavad andma vaimse kultuuripärandi kaitse valitsustevahelisele komiteele perioodiliselt aru õiguslike, halduslike ja teiste konventsiooni rakendamiseks tarvitusele võetud abinõude kohta (artikkel 29). Aruanded sisaldavad ka teavet inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja ja kiireloomulist kaitset vajava vaimse kultuuripärandi nimekirja kantud kultuuriilmingute olukorra kohta.

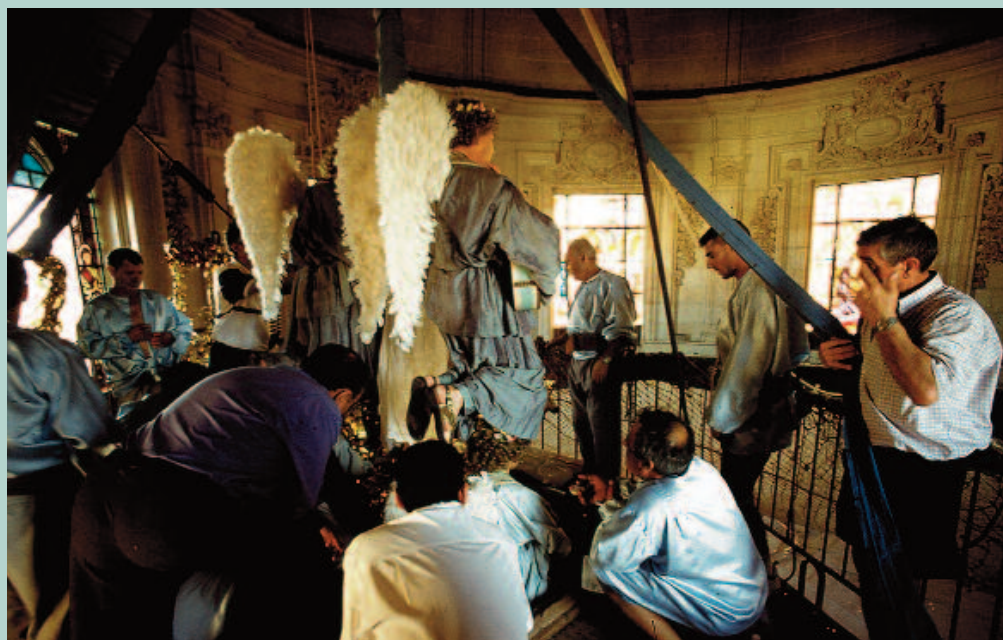

Foto © Jaime Bratons

NORRA
VÄLISMINISTERIUM

Trükise koostamist toetas Norra valitsus

Vaimne
kultuuri-
pärand

Eestikeelse väljaande ilmumist toetasid:

KULTUURIMINISTERIUM

UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon

Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse
ja Kultuuri
Organisatsioon

RAHVAKULTUURI
ARENDUS- JA KOOLITUSKESKUS

Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse
ja Kultuuri
Organisatsioon

Vaimne
kultuuri-
pärand

Vaimne kultuuripärand tähendab selliseid põlvest põlve edasiandud teadmisi, oskusi, kombeid ja tavasid, mis on kogukondadele omased ja olulised ka praegusel ajal.